

МРНТИ 15.01.11

<https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-7847.44>

Оспанова А.С.¹

¹ Қазақ Ұлттық қыздар педагогикалық университеті
(Алматы, Қазақстан)

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕ АТА-АНАЛАР МЕН АРНАЙЫ ПЕДАГОГТАРДЫҢ ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫ

Аннотация

Бұл ғылыми мақалада арнайы педагогтар мен ата – аналардың ынтымақтастық іс-әрекеттері оларды жақсарту жолдары мен психологиялық қолдау көрсету, ынтымақтастық іс-әрекетті жетілдіру жолдары.

Сондай-ақ инклюзивті білім беруде ата-ана мен арнайы педагогтың тығыз қарым-қатынасының маңызды қадамдары туралы да айтылған. Ерекше білім алу қажеттілігі бар балалар мен олардың ата – аналары үшін білім беру ортасының қолжетімділігі мен ашықтығы- арнайы педагогтардың алдында тұрған оқу және тәрбие міндеттерін табысты іске асыру үшін қажетті фактор болып табылады.

Түйінді сөздер: Ерекше білім алуда қажеттілігі бар балалар, интеллектуалды даму, арнайы білім беру, инклюзивті білім беру, арнайы педагог, инновациялық технологиялар, отбасылық тәрбие, сенімді қарым-қатынас.

Оспанова А.С.¹

Казахский национальный женский педагогический университет
(Алматы, Казахстан)

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ РОДИТЕЛЕЙ СО СПЕЦИАЛЬНЫМ ПЕДАГОГОМ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация

В данной научной статье рассматривается сотрудничество специальных педагогов и родителей о путях их совершенствования и психологической поддержки, о путях совершенствования совместной деятельности. Также речь идет о важных шагах тесного взаимодействия родителей и специального педагога в инклюзивном образовании.

Доступность и открытость образовательной среды для детей с особыми образовательными потребностями и их родителей-необходимый фактор для успешной реализации учебных и воспитательных задач, стоящих перед специальными педагогами.

Ключевые слова: Дети с особыми образовательными потребностями, интеллектуальное развитие, специальное образование, Инклюзивное образование, специальный педагог, инновационные технологии, семейное воспитание, доверительные отношения.

A.S. Ospanova¹

Kazakh national women's pedagogical University
(Almaty, Kazakhstan)

INTERACTION OF PARENTS WITH A SPECIAL TEACHER IN INCLUSIVE EDUCATION

Annotation

This scientific article discusses the cooperation of special teachers and parents on ways to improve them and psychological support, on ways to improve joint activities. We are also talking about important steps of close interaction between parents and a special teacher in inclusive education.

Accessibility and openness of the educational environment for children with special educational needs and their parents is a necessary factor for the successful implementation of educational and educational tasks facing special teachers.

Key words: *Children with special educational needs, intellectual development, special education, Inclusive education, special teacher, innovative technologies, family education, trusting relationships.*

Ерекше білім алуда қажеттілігі бар балалардың білім алу құқығын іске асыру саласындағы негізгі міндет олардың психофизикалық ерекшеліктерін ескере отырып, білім алуы үшін жағдайлар жасау. Бұл санаттағы балалардың мүмкіндіктеріне сәйкес оқыту арнайы білім беру ұйымдарында ғана емес, сонымен қатар бүгінде жалпы білім беретін мектептерде де жүзеге асырылуда. Яғни инклюзивті білім беру аясында дамуында әр түрлі ауытқушылығы бар балаларды оқыту мен тәрбиелеу үдерісі.

Ерекше білім алу қажеттіліктері бар балаларды табысты оқыту мен тәрбиелеуді ұйымдастырудың негізгі шарты өзін-өзі қоғамға бейімдейтін орта құру. Бейімделу ортасы ретінде оқу процесін материалдық-техникалық, оқу-әдістемелік, кадрлық қамтамасыз ету және ата-аналармен өзара әрекеттесуін қамтамасыз ету болып табылады. [1].

Ерекше білім алу қажеттілігі бар балалар мен олардың ата – аналары үшін білім беру ортасының қолжетімділігі мен ашықтығы- арнайы педагогтардың алдында тұрған оқу және тәрбие міндеттерін табысты іске асыру үшін қажетті фактор.

Бірінші кезекте, кез-келген білім беру ұйымының педагогикалық ұжымы ынтымақтастық барысында даму ерекшеліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеу бойынша белгілі бір нәтиже беретін ата-аналармен жұмыс істеудің бірқатар бағыттарын анықтауы керек [2].

Әрине, бұл ата-аналарға ақпараттық-кеңес беру және психологиялық қолдау болуы мүмкін. Дамуында ауытқуы бар бар балалардың отбасы, әдетте, ақпараттың дұрыс жеткізілмеуінен зардап шегуі: яғни ақпараттың жетіспеуі немесе оның шамадан тыс көп болуы, немесе ақпаратты қабылдаудағы ата-аналардың сауаттылығының төмен болуы. Мұндай жағдайда арнайы педагог ата-аналарға барлық жағынан (медициналық, педагогикалық, әлеуметтік, құқықтық және т.б.) жеткілікті білікті ақпараттық қолдауды қажет ететініне дайын болуы керек. Ата-аналар үшін ақпаратты іріктеуге араласудың өзіндік арттықшылықтары бар. Бала диагнозының ерекшеліктерін зерттеу үшін ата – аналар жиналысына немесе медициналық қызметкерлерден жеке кеңес алуға, әлеуметтік мәселелерді шешу үшін – әлеуметтік бағдарламалар бөлімінің мамандарын, әлеуметтік қызметкерлерді шақыруға, арнайы білім беру ұйымдарының мұғалімдері немесе арнайы педагог-психологтар, логопедтер, әлеуметтік тәрбиешілер оқыту мәселелерінде көмек көрсететін тұлғалар болып саналады. Өз қызмет шеңберінде ата-аналардың қажеттіліктерінің орнын толтырып отырады [3].

Сондай-ақ, арнайы педагогтар ата-аналарға қажетті білім алуға көмектесетін әртүрлі жұмыс түрлерін (жиналыстар, ашық есік күндері, дөңгелек стол т.б) ұтымды пайдалану керек. Қазіргі ақпараттық технологиялық мүмкіндіктерді әлеуметтік желіні дұрыс мақсатқа пайдалануға болады. Мұндай жұмыстың мақсаты-ата-ана құзыреттілігінің деңгейін арттыру, баланың дамуына оңтайлы жағдай жасауда ата-аналардың ролін арттыру. Жүргізілген сауалнама, тестілеу немесе жеке әңгімесу жұмыстары ата-аналардың педагогикалық мәдениетінің деңгейі туралы түсінік бере алады, бұл өз кезегінде ата-аналармен өзара әрекеттесу бағыттарын анықтауға және оларды оқу процесіне қосуға мүмкіндік береді[4].

Ерекше білім мен тәрбиені қажет ететін баланың кез-келген отбасында дүниеге келуі әрқашан олардың ата – аналары үшін үлкен психологиялық стресс болып табылады. Сондықтан педагогикалық ұжым ата-аналарды психологиялық тұрғыдан қолдап қана қоймай, оларға жағдайды дұрыс қабылдауға үйрету керек.

Арнайы педагогтар "ерекше" балалардың ата-аналарымен қарым-қатынастың бастапқы кезеңінде ата-ана үшін баласын сол қалпында қабылдау үшін не қажет екенін ескеру керек деген сауалға төмендегідей жауап беруге болады. Психокоррекция тұрғысынан педагог үшін негізгі міндеттер мыналар болуы мүмкін: ата-ананың жеткіліксіз ұстанымдарының өзгеруі, мысалы, гиперопия (шамадан тыс назар) немесе балалардың гипопекасы (назардың болмауы); ата-аналардың жағдайды дұрыс бағалауға мүмкіндік бермейтін ерекше жеке өзгерістері; тәрбие стилінің барабарлығы және оның мотивтерінің кеңеюі; балаларды тәрбиелеу және оқыту процесінде ата-ананың әсер ету формаларын анықтау.

Егер мұғалім үнемі кәсіби өсуімен бірге жүрсе, мұғалімдердің ата-аналармен ынтымақтастығы тиімді болады. Инклюзивті білім беру міндеттерін жүзеге асырудағы заманауи шындықтар кез-келген мұғалімнен пәндік білімді ғана емес, сонымен қатар түзету педагогикасының негіздерін, психологиялық қарым-қатынасты, педагогикалық техника мен әдепті шебер меңгеруді талап етеді. Өз кезегінде, бұл ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалары бар ата-аналармен сенімді қарым-қатынас орнатуға, балаларды оқыту, тәрбиелеу және дамытудың жалпы шешімдерін іздеуге бағытталған өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді.

Ата-аналардың ерекше білім беру қажеттілігі бар баланың оқу процесіне қатысуы және ата-аналар жиналыстары, әңгімелесулер, кеңестер, мерекелер мен көрмелерді, семинарларды және т. б. ұйымдастыру және өткізу отбасы үшін білім беру мекемесінің ашық атмосферасын жасайды, бұл жалпы оқу және тәрбие міндеттерін табысты іске асыру үшін өте маңызды.

Осы ретте арнайы педагогпен мен ата-ананың өзара әрекеті кезең-кезеңмен жүзеге асырылуы керек және ата-аналардың белсенді педагогикалық ұстанымын қалыптастыру міндеті болады. Дұрыс ұйымдастырылған жұмыс оқыту сипатында жүзеге асырылады. Арнайы педагог отбасылық тәрбиенің оң тәжірибесіне сүйенуі керек, оны таратып, тәрбие процесінде жағымды тенденцияларды күшейту және теріс деңгейлерді жақсарту үшін қолдануы керек. Өзара әрекеттесудің оң бағытының бірінші және шешуші шарты-арнайы педагог пен ата-ана арасындағы сенімді қарым-қатынас. Байланыс ата-аналардың тәрбие мен оқыту процесіне деген қызығушылығы, жетістікке жету қажеттілігі, өзіне деген сенімділігі болатындай етіп құрылуы керек [5].

Арнайы педагогтар мен ата – аналардың ынтымақтастық формалары әртүрлі болуы мүмкін, олардың бастысы- жетістікке жетуге бағытталуы керек-бала, ата-ана немесе арнайы педагог. Жалпы педагогика тұрғысынан аз мөлшердегі жетісітік болса дағы. Алайда, ең кішкентай жетістік өз қабілеттеріне қажетті нәтижеге жетуге деген сенімділікке ықпал етеді: дамуында ауытқулары бар балалардың денсаулығын, олардың физикалық және эмоционалды саулығын нығайту, шығармашылық қабілеттерін, танымдық және коммуникативті белсенділігін, интеллектуалды қабілетін дамыту және жалпыадамзаттық құндылықтармен таныстыру.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. *Қазақстан Республикасының Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарына арналған мемлекеттік бағдарламасы*. -Астана, 2010.
2. *Rukovodyashhie principy`politiki v oblasti inklyuzivnogo obrazovaniya. Parizh, YuNESKO, 2009g*
3. *Bgazhnokova I.M. «Shkola dlya detej s narusheniyami intellekta: tendencii perspektivy` razvitiya» Defektologiya 2004zh*
4. *Malenkova L.I. Pedagogi, roditeli i deti. // Malenkova L.I. M.: Prosveshhenie*
5. *Kamalova S.T. Sy`ny`pta oqushy`lardy`n oqu`nätizhelerin baғalau: oqu`әdistemelik qyral. –Astana: «Nazarbaev Ziyatkerlik mektepteri» DBBҰ PShO, 2014. – 44b.*